

Самко А.М.

*Україна, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна
Національної академії педагогічних наук України*

ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСІВ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У САМООСВІТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗВО

В умовах розвитку цифрової економіки та стрімкої інформатизації суспільства, важливу роль відіграють цифрова грамотність і цифрові навички, що визначають здатність людини застосовувати на практиці конкретні знання та сучасні інформаційні технології, засоби зв'язку та програмне забезпечення. Впровадження цифрових технологій у систему освіти створює нові можливості для розроблення й використання сучасних методів викладання та навчання.

Використання педагогами цифрових технологій для вирішення професійних завдань є надзвичайно важливим, адже це допомагає підвищувати їх конкурентоспроможність, збільшувати мобільність і надає можливості для постійного самовдосконалення та саморозвитку. Набуття знань шляхом самоосвіти, яка є домінуючим видом діяльності освітян, має вагомим значення як для суспільства так і для особистості.

Метою нашого дослідження є висвітлення важливості застосування цифрових технологій у процесі самоосвітньої діяльності науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти.

Передусім, варто з'ясувати, що таке самоосвітня діяльність. У сучасній педагогічній літературі не існує єдиного погляду на тлумачення категорії «самоосвіта». Дослідники по-різному трактують сутність самоосвіти: форма отримання й поглиблення знань; процес розвитку інтелектуальних якостей і розумових здібностей; вид пізнавальної діяльності; шлях продовження освіти та самопізнання; засіб саморозвитку творчої особистості, керування її розумовою діяльністю. Нам імпонує думка дослідниці І. Радюк, яка визначає самоосвіту як вмотивовану навчально-пізнавальну діяльність особистості, спрямовану на активне самостійне здобуття нових знань, формування умінь і навичок, необхідних для переходу на якісно новий інтелектуальний та професійний рівень [4, с. 35]. Іншими словами, самоосвіта є внутрішньою особистісною діяльністю, спрямованою на саморозвиток і самовдосконалення, в тому числі й на професійне.

Самоосвітня діяльність є необхідною умовою професійного розвитку науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти та може бути визначена через такі важливі характеристики, як: усвідомлення потреби в професійному та особистісному самовдосконаленні, цілеспрямованості, самокерованості, пізнавальній активності, індивідуальності, систематичності, самостійності, добровільності, рефлексивності, креативності, набуття досвіду самоорганізації, контролю результатів самоосвіти.

У сучасному інформаційному суспільстві самоосвітня діяльність спрямована на задоволення потреб особистості у самореалізації, соціалізації та

ідентифікації, а також на досягнення особистісних цілей. Це вимагає від педагога високого рівня пізнавальної активності та самостійного керування процесом засвоєння знань. Цифрові технології можуть стати незамінним помічником у цьому процесі, допомагаючи удосконалювати навчально-виховний процес, забезпечуючи доступність та ефективність освіти.

З огляду на це, наступним кроком є визначення сутності поняття «цифрові технології». На думку Н. Морзе [3], цифрові технології – це сукупність чотирьох основних електронних складових, які є взаємопов'язаними та взаємообумовленими:

- 1) цифрові системи доставки даних (інтернет, гіпернет тощо);
- 2) цифрові системи генерування або створення даних (інтернет-речей, смартсистеми тощо);
- 3) цифрові системи зберігання даних (великі дані тощо);
- 4) цифрові системи автоматизованої аналітики (штучний інтелект, нейромережі тощо).

З точки зору А. Колісніченко [2], цифрові технології – це сукупність методів, засобів і прийомів, що використовуються для добору, обробки, зберігання, представлення, передавання різноманітних даних і матеріалів, потрібних для підвищення ефективності різних видів діяльності. Інакше кажучи, під цифровими технологіями розуміємо об'єднання комп'ютерних, електронних, інформаційних, інформаційно-комунікаційних та телекомунікаційних технологій, які забезпечують широкий спектр інструментів і ресурсів, що містять інформацію в різних форматах.

На нашу думку, сучасні цифрові технології є потужним інструментом у процесі самоосвітньої діяльності та мають великий потенціал, що виявляється в: ефективній організації роботи; наданні самоосвітній діяльності більшої гнучкості, продуктивності та креативності; економії часових ресурсів; наданні засобів для подальшого розвитку та саморозвитку науково-педагогічних працівників ЗВО, підвищенні їх цифрової грамотності.

Варто відзначити, що в рамках освітнього процесу цифрові технології сприяють здійсненню самоосвітньої діяльності науково-педагогічних працівників ЗВО, зокрема це: участь у професійних спільнотах; навчання за відкритими дистанційними курсами; участь у вебінарах та он-лайн майстер-класах; пошук та ознайомлення з навчальними матеріалами з професійних тем тощо. Окрім того, цифрові технології використовуються для пошуку інформації, передачі знань, забезпечення зворотного зв'язку та організації дистанційної роботи, включаючи аудіо та відеоролики, фільми, електронні презентації та книги.

Отже, здійсненню самоосвітньої діяльності науково-педагогічних працівників ЗВО сприяють такі цифрові засоби:

1. Електронні освітні ресурси (електронні бібліотеки, бази знань, електронні наукові журнали, навчальні комп'ютерні програми, інтерактивні підручники тощо).
2. Системи навчання (дистанційні освітні курси, відкриті масові он-лайн курси, он-лайн тестування тощо).

3. Хмарні технології (файлові та відеосховища, хмарні офісні додатки, системи публікації та агрегації інформації тощо).

У контексті нашого дослідження важливого значення набуває цифрова грамотність, оскільки для здійснення самоосвітньої діяльності науково-педагогічним працівникам ЗВО потрібна низка навичок та вмінь, об'єднаних в окремі групи:

- медіа-грамотність (здатність критично сприймати, творчо використовувати академічні та професійні комунікації в різноманітних засобах масової інформації);
- інформаційна грамотність (уміння знаходити, інтерпретувати, оцінювати, управляти інформацією й обмінюватися нею);
- ІКТ-грамотність (здатність приймати, адаптувати та використовувати цифрові пристрої, додатки та послуги);
- комунікації та співпраці (уміння використовувати цифрові мережі для навчання і проведення досліджень);
- цифрові стипендії (участь у нових академічних, професійних і дослідницьких практиках, які базуються на цифрових системах);
- навички навчання (уміння вчити та ефективно вчитися у формальних і неформальних високотехнологічних середовищах);
- кар'єра і стиль управління (здатність управляти цифровою репутацією і ідентифікацією в мережі Інтернет) [1].

Цифрові технології надають можливість науково-педагогічним працівникам ЗВО реалізувати особисті освітні потреби – оволодіти новими знаннями, уміннями та напрямками професійної діяльності, оновити та осучаснити свої знання, підвищити соціальну та професійну активність, реалізувати свій творчий потенціал. Використання цифрових технологій надає можливість урізноманітнити методи та засоби самоосвітньої діяльності педагогів, створити умови для їх професійного розвитку.

Отже, можна стверджувати, що використання цифрових технологій є невід'ємною складовою професіоналізму науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти, а також важливим елементом їх самоосвітньої діяльності. Застосування цифрових технологій забезпечує створення умов для оптимізації можливостей та розширення меж не тільки самоосвітньої діяльності фахівців, а й міжособистісного спілкування та самореалізації, що дозволяє визначити пріоритети професійного розвитку та розробки власної освітньої стратегії.

Використані джерела:

1. Бородкіна І.Л., Бородкін Г.О. Цифрова грамотність як фактор реформування вищої школи. 2017. Молодий вчений, 8, С. 395-399.

2. Колісніченко А.М. Впровадження цифрових технологій у процес навчання англійської мови: перешкоди на шляху до успіху. 2019. URL: https://www.cuspu.edu.ua/images/conferences/2019/m02/maket_2019.pdf#page=123

3. Морзе Н. Опис цифрової компетентності педагогічного працівника: проєкт. Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету, 2019. Спецвип., С. 1-53. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/oeemu_2019_spetsvip.41
4. Радюк І.В. Формування в майбутніх учителів початкової школи готовності до самоосвіти в процесі науково-дослідної роботи: дис. ... док-ра філософії: 01/011. 2021. Луцьк, 268 с.